

HELSINGIN HOVIOIKEUDEN TUOMIOT ASFALTTIKARTELLI - ASIOISSA

Helsingin käräjäoikeuden ja Helsingin hovioikeuden käsiteltävänä on ollut kaikkiaan 39 kunnan sekä valtion vahingonkorvausvaatimukset, jotka perustuvat 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa toimineen asfalttikartellin aiheuttamiin vahinkoihin, Lemminkäinen Oy:tä, Skanska Asfaltti Oy:tä, NCC Roads Oy:tä, Interasfaltti Oy:tä, VLT Trading Oy:tä, Asfaltmix Oy:tä, SA-Capital Oy:tä ja Super Asfaltti Oy:tä vastaan.

Helsingin käräjäoikeuden tuomiot 28.11.2013

Käräjäoikeus arvioi kartellin olemassaoloa ja laajuutta korkeimman hallinto-oikeuden seuraamusmaksuasiassa 29.9.2009 antaman päätöksen perusteella. Käräjäoikeus katsoi, etteivät korvausvaatimukset olleet miltään osin vanhentuneet. Käräjäoikeus hyväksyi kuntien vahingonkorvausvaatimukset pääosin. Käräjäoikeus hylkäsi valtion kanteen kokonaan sillä perusteella, että se katsoi valtion olleen tietoinen asfalttikartellista ja Tielaitoksen tuotannon tietyinä aikana myös osallistuneen kartellin toimintaan.

Hovioikeuden tuomiot

Korvausvastuuseen tuomitut yhtiöt sekä myös useat kunnat ja valtio hakivat muutosta käräjäoikeuden tuomioihin.

Hovioikeus katsoi, että osa kantajien korvausvaatimuksista oli vanhentuneita. Hovioikeus on arvioinut vanhentumiskysymyksiä korkeimman oikeuden äskettäisen enakkopäätöksen KKO 2016:11 perusteella. Kysymystä kilpailunrajoitusten olemassaolosta hovioikeus arvioi sille esitetyn näytön perusteella. Hovioikeus katsoi, että vuodesta 1994 paikallisesti ja ainakin vuodesta 1997 valtakunnallisesti aina maaliskuuhun 2002 saakka useat asfalttialan yritykset olivat soveltaneet kilpailunrajoituksia, jotka olivat vaikuttaneet päällystystöitä koskeneiden tarjouskilpailujen lopputulokseen ja hintatasoon ja aiheuttaneet näin tilaajille korvattavaa vahinkoa. Valtion kanteen osalta hovioikeus katsoi jääneen näyttämättä, että Tielaitos olisi ollut tietoinen kilpailunrajoituksista ja eräiden Tielaitoksen tuotannon toimihenkilöiden osallistumisesta kilpailunrajoituksiin. Valtio ei siten ollut hyväksynyt menettelyä ja mahdollisen vahingon aiheutumista.

Hovioikeus on hylännyt ne kantajien vaatimukset, jotka ovat kohdistuneet sellaisiin yrityksiin, jotka eivät ole olleet tekemisissä kilpailunrajoitusten kanssa vaan ovat kartellin jälkeen hankkineet joidenkin kilpailunrajoituksiin osallistuneiden yritysten liiketoiminnan tai osakekannan. Osa vaatimuksista on hylätty kilpailunrajoituksia tai vahingon olemassaoloa koskevan näytön tai vahingon ja vastaajayhtiön toiminnan välisen syy-yhteyden puuttumisen vuoksi. Hovioikeus on mainituista syistä pääosassa asioita alentanut korvausvastuuta. Hovioikeuden kunnille tuomitsemat korvaukset vaihtelevat vajaasta 20.000 eurosta lähes 5 miljoonaan euroon.

Vastaajat on tuomittu korvausvastuuseen seuraavasti:

- Lemminkäinen Oyj on tuomittu maksamaan korvauksia kaikkiaan 25 kunnalle yhteensä lähes 16 miljoonaa euroa sekä valtiolle runsaat 4 miljoonaa euroa. 11 kunnan kanne on hylätty.
- VLT Tradingin Oy:n (ent. Valtatie Oy), joka on konkurssissa, osalta kaikkiaan viidellä kunnalla on vahvistettu oleva siltä korvaussaatavia, joiden yhteismäärä on runsaat 9 miljoonaa euroa, ja valtiolla on vahvistettu olevan korvaussaatavaa yhtiöltä runsaat 700.000 euroa. Kahden kunnan kanne on hylätty.
- Skanska Asfaltti Oy on tuomittu maksamaan korvauksia kaikkiaan neljälle kunnalle yhteensä runsaat 1,7 miljoonaa euroa ja valtiolle runsaat miljoona euroa. Neljän kunnan kanne on hylätty.
- SA-Capital Oy (ent. Savatie Oy) on tuomittu maksamaan valtiolle korvausta noin 1,7 miljoonaa euroa. Kolmen kunnan kanne on hylätty.

NCC Roads Oy:hyn, Asfaltmix Oy:hyn ja Super Asfaltti Oy:hyn kohdistetut vaatimukset on hylätty. Myös purkautuneeseen, jatkettussa selvitystilassa olevaan Interasfaltti Oy:hyn kohdistetut vaatimukset on hylätty.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeudenneuvokset Teemu Paasikoski, Elina Setälä ja Ari Siltama. Valmistelijoina ovat toimineet asessori Jenny Öberg ja viskaali Anne Miettinen.

Tuomiot ovat tilattavissa hovioikeuden kirjaamosta (puh. 029 56 40789 tai sähköposti helsinki.ho@oikeus.fi).

Mahdollisiin tiedusteluihin vastaa hovioikeudenneuvos Ari Siltama (puh. 029 56 40572 tai sähköposti ari.siltama@oikeus.fi).

Juttujen yksilöintitiedot:

Diaarinumerot S 14/1364-S 14/1403

Tuomioiden numerot: 1449-1459 ja 1461-1489

Julkaisuvapaa klo 9.30.